

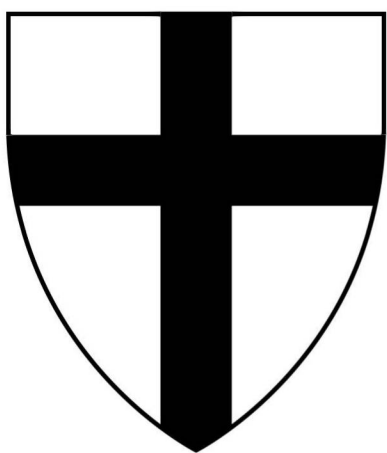
Szlak Krzyżacki na ziemi głubczyckiej

Na ziemi głubczyckiej dawniej swoje majątki obok Joannitów posiadali także Krzyżacy

Zakon rycerski Szpitala Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie, zwany Krzyżakami, wywodzi się z bractwa szpitalnego, które powstało podczas III wyprawy krzyżowej (1189-1192) i oblężenia Akki przez krzyżowców. Jego symbolem stał się czarny krzyż na białym polu. Zadaniem zakonu były: walka z niewiernymi, opieka nad chorymi i pielgrzymami.

Twórcą potęgi zakonu krzyżackiego był wielki mistrz Hermann von Salza (1209-1239). W 1204 r. margrabia Moraw Władysław Henryk wraz ze swoim bratem, królem Czech Przemysłem Ottokarem I z dynastii Przemyślidów, podarował Krzyżakom majątek w Opawie.

HERB KRZYŻACKI

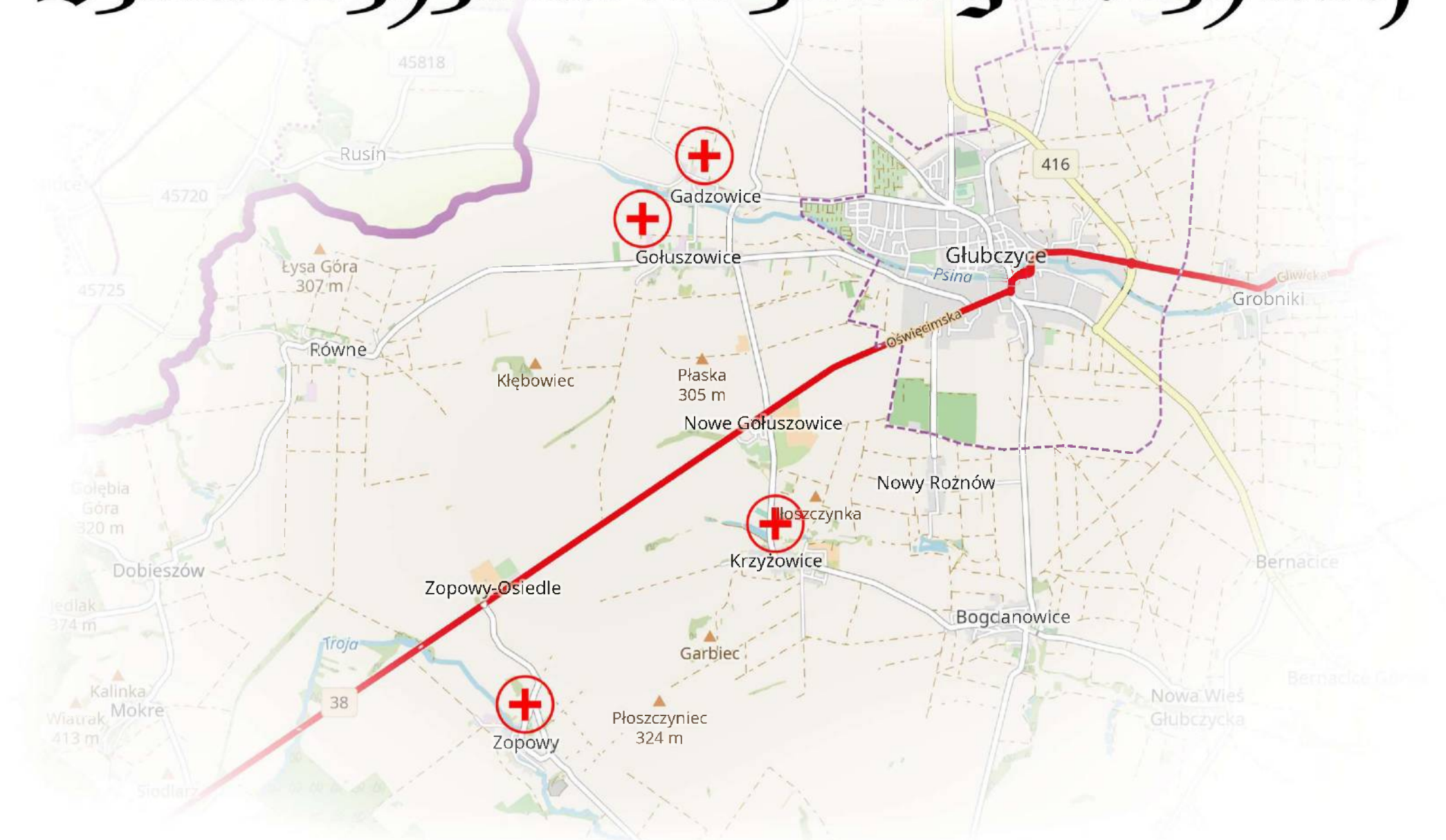

GODŁO KRZYŻACKIE

W roku 1222 wrocławski książę Henryk I Brodaty (mąż świętej Jadwigi Śląskiej) sprowadził do siebie Krzyżaków nadając im wieś Łasucice k.Namysłowa.

W 1226 r. książę Konrad Mazowiecki sprowadza zakon krzyżacki w celu obrony ziem przed atakami pruskimi i nadaje im we władanie ziemię chełmińską.

Szlak krzyżacki na ziemi głubczyckiej

26 sierpnia 1222 r. Ottokar I zatwierdził mistrzowi Hermannowi von Salza prawo do posiadania wszystkich majątków zakonnych w Czechach, na Morawach oraz w innych prowincjach Królestwa Czeskiego.

Z dokumentu króla Wacława I z 12 maja 1237 r. dowiadujemy się, że do zakonu krzyżackiego poza Opawą należało 6 wsi, wśród nich Gołuszowice, Gadzowice i Krzyżowice na ziemi głubczyckiej.

Od 1809 r. do chwili obecnej siedzibą Wielkiego Mistrza Zakonu jest Wiedeń (Austria) a komturie znajdują się w Opawie i Bruntalu (Czechy).

W 1810 r. państwo pruskie dokonuje konfiskaty majątków klasztornych, które przechodzą na skarb państwa. Jednak majątki krzyżackie, by nie urazić dworu wiedeńskiego, pozostawiono ówczesnemu wielkiemu mistrzowi arcyksięciu Antoniemu Victorowi.

WIEŚ GOŁUSZOWICE

Wieś położona 3 km na zachód od Głubczyc. Została założona przez zakon krzyżacki, do którego należała już w 1237 r. W dokumentach występowała pod nazwami: Holaspiz, Holussowic, od 1377 r. Creutzgerdorff i do 1945 r. Kreuzendorf (wieś krzyżacka). Posiadana pieczęć miała w środku krzyż krzyżacki.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

PIECZĘĆ Z GOŁUSZOWIC / FOT. ZE ZBIORÓW P. KOPCZYKA

Kościół parafialny pw. św. Marcina. Kościół zbudowali Krzyżacy. Między 1671 r. a 1692 r. kamienny kościół z drewnianą wieżą i trzema dzwonami miał tylko 1 ołtarz. Plebania była drewniana, kryta strzechą, a przy niej znajdował się duży ogród, łąk pola i mała łąka. W 1702 r. zostały założone księgi metrykalne. Filiami parafii Gołuszowice były: Równe z Dobieszowem (1653-1668), Bogdanowice z Nową Wsią (1670-1719) oraz Krzyżowice.

W 1718 r. została zburzona drewniana wieża i zbudowano nową z kamienia i cegły. W latach 1837-1938 kościół trzeba było powiększyć, ponieważ stał się za mały. Powiększono go na wschód. Stara część zatrzymała płaski sufit, nowa (prezbiterium) otrzymała sklepienie i trzy duże okna.

W tym samym roku wraz z wieżą częściowo pokryto dach gontem, a po stronie południowej zbudowano nową zakrystię z oratorium.

Ponadto zostały naprawione organy z 8 rejestrami i zaopatrzone w pedały. W 1841 r. postawiono nowy, połączony ołtarz główny i zaopatrzone w obraz św. Marcina autorstwa Karla Rothe z Wrocławia (nie zachował się), a w 1844 r. powstały dwa nowe ołtarze boczne – Matki Boskiej Bolesnej i św. Józefa.

W 1895 r. nad wejściem do chóru zawieszono herb krzyżacki, który od 1718 r. do 1895 r. wisiał nad drzwiami. Organy dla gołuszowickiego kościoła zbudował w 1874 r. mistrz Haas z Głubczyc. Obecnie oryginalny herb krzyżacki wisi na południowej ścianie kościoła.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

HERB KRZYŻACKI NA KOŚCIELE W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

HERB KRZYŻACKI NA KOŚCIELE W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

WNĘTRZE KOŚCIOŁA W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

WNĘTRZE KOŚCIOŁA W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

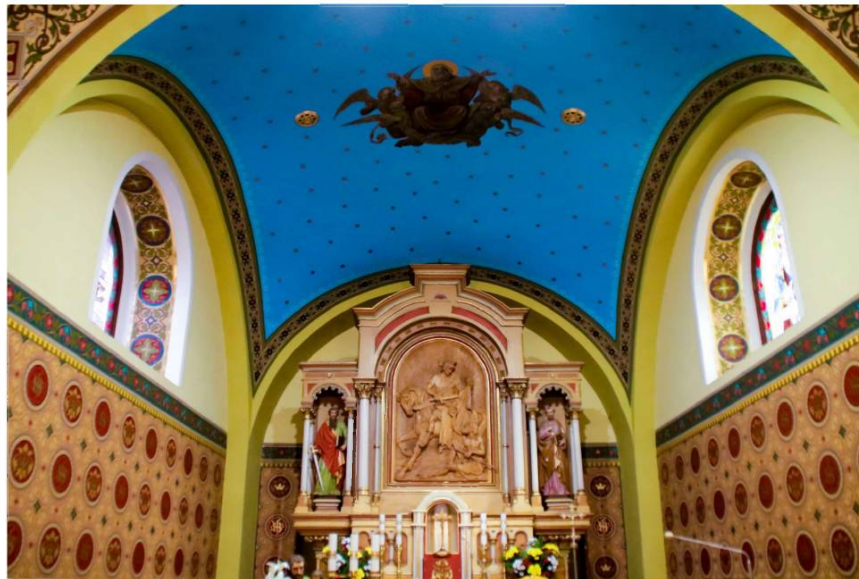
WNĘTRZE KOŚCIOŁA W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

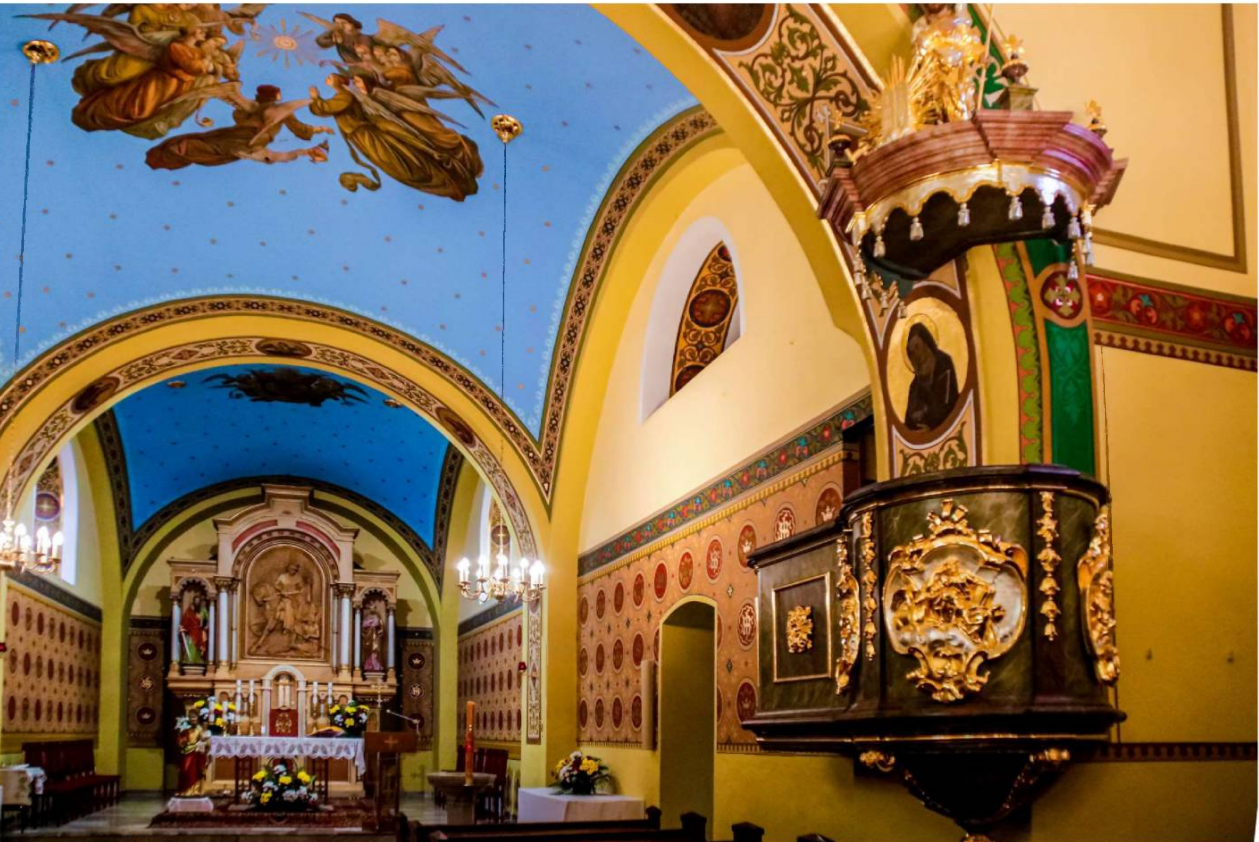
WNĘTRZE KOŚCIOŁA W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

POLICHROMIA NA SKLEPIENIU KOŚCIOŁA W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

WNĘTRZE KOŚCIOŁA W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

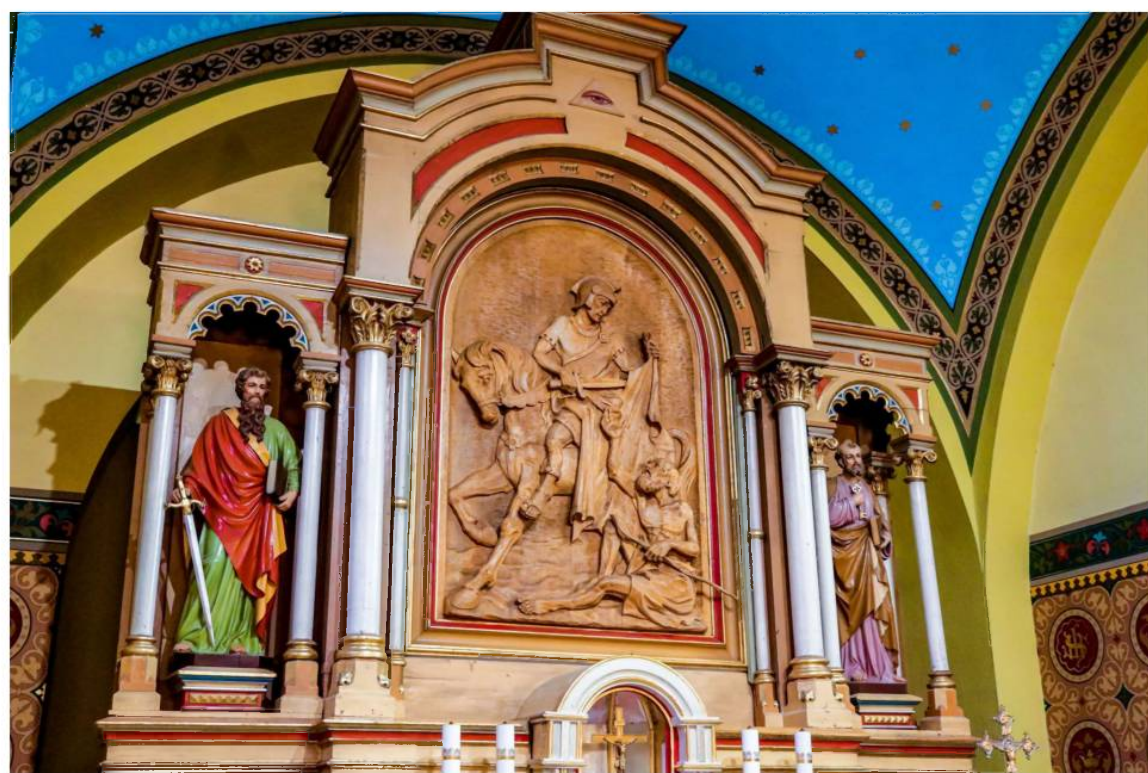
WNĘTRZE KOŚCIOŁA W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

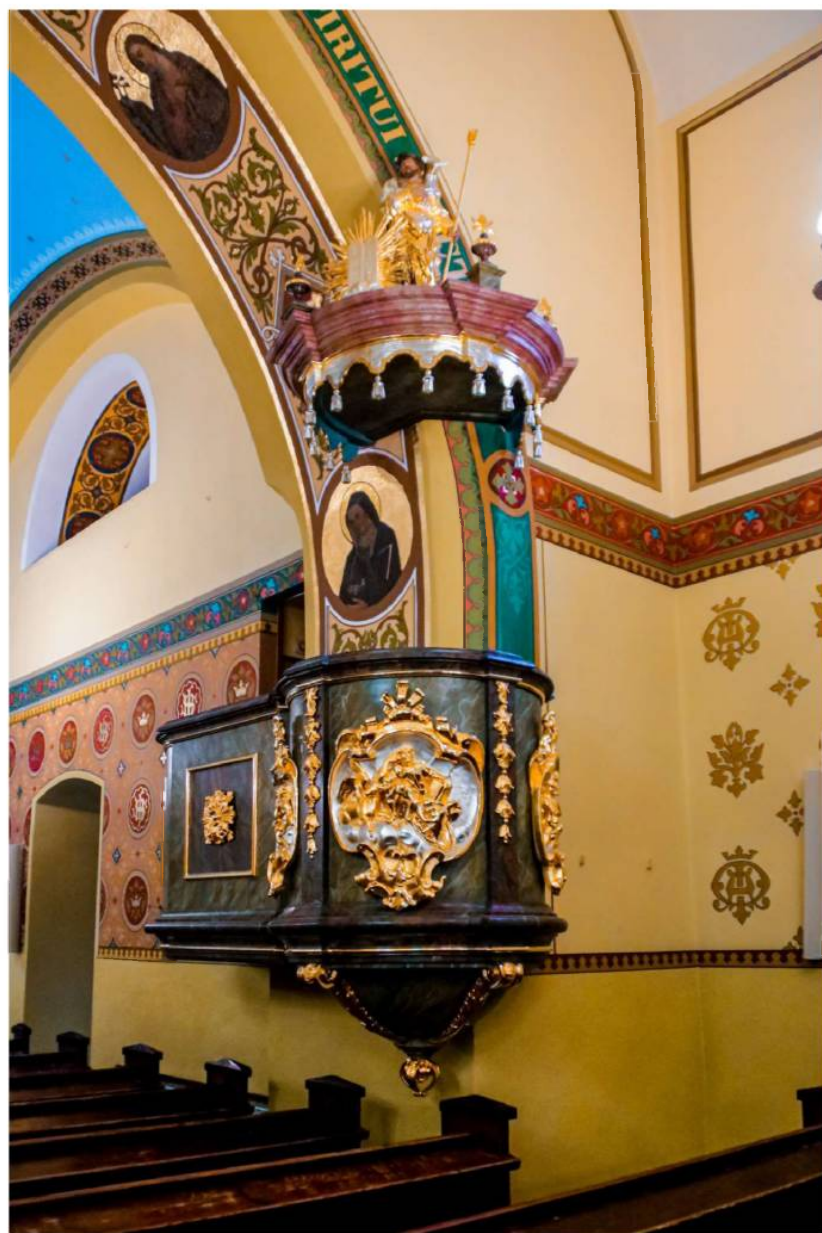
WNĘTRZE KOŚCIOŁA W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

WNĘTRZE KOŚCIOŁA W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

WNĘTRZE KOŚCIOŁA W GOŁUSZOWICACH / © FOT. M. KITKA

AMBONA / © FOT. M. KITKA

WIEŚ GADZOWICE

Pierwsza wzmianka o Gadzowicach pochodzi z 1237 r. i nazywały się Smidesdorf a do 1945r Schmeisdorf. Od założenia wsi znajdował się tu krzyżacki folwark. Wieś należy do parafii Gołuszowice i nie posiada kościoła. Pieczęć wsi miała w środku krzyż krzyżacki. Prawdopodobnie w folwarku min. były krzyżackie kuźnie i pracowali tam kowale. W zachodnim krańcu wsi stał wiatrak. Chłopi z Gołuszowic i z Krzyżowic odrabiali pańszczyznę w majątku w Gadzowicach.

GADZOWICE. BRAMA WJAZDOWA I SPICHLERZ NA TERENIE DAWNEGO MAJĄTKU KRZYŻACKIEGO / © FOT. M. KITKA

GADZOWICE. BRAMA WJAZDOWA / © FOT. M. KITKA

ZABUDOWANIA / © FOT. M. KITKA

PODWÓRKO DAWNEGO MAJĄTKU KRZYŻACKIEGO / © FOT. M. KITKA

GADZOWICE. SPICHLERZ NA TERENIE DAWNEGO MAJĄTKU KRZYŻACKIEGO / © FOT. M. KITKA

WIEŚ KRZYŻOWICE

Wieś w 1237 r. nosiła nazwę Crucerdorf, nawiązującą do posiadającego ją zakonu krzyżackiego, którego komtur rezydował w Opawie. W 1377 r. Crisowitz, następnie do 1945 r. Kreisewitz.

Dobra Krzyżaków ciągnęły się po obu stronach drogi łączącej Gołuszowice z Krzyżowicami.

Wieś miała własną pieczęć z krzyżem krzyżackim.

KRZYŻOWICE. KOŚCIÓŁ PARAFIALNY / © FOT. M. KITKA

Kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny. Wieś należy do parafii Gołuszowice. Nie wiadomo, w którym roku zbudowano miejscowy kościół, który stał na obmurowanym cmentarzu. Między 1672 r. a 1691 r. kamienny kościół był bardzo zniszczony, miał tylko 1 ołtarz, chrzcielnicę, małą zakrystię oraz trzy dzwony w tym jeden z datą roczną 1512. W 1782 r. został wyremontowany. Drewniana wieżyczka otrzymała nowe pokrycie, a kościół w 1842 r. otrzymał nową Drogę Krzyżową.

W I połowie XIX w. poza ołtarzem głównym istniał tylko jeden ołtarz boczny św. Jana Chrzciciela. W 1897 r. wyburzono stary kamienny kościół i zbudowano dzisiejszy neogotycki ceglany kościół pw. Nawiedzenia NMP.

W 1943 r. władze hitlerowskie skonfiskowały dzwon z 1512 r. Po wojnie znalazł się w Hamburgu i otrzymała go w depozyt parafia Nesslbach w Bawarii. Dzięki współpracy polsko-niemieckiej dzwon ten został przywieziony do Polski i 18.06.2009 r. uroczyście wniesiony do krzyżowickiego kościoła jako Dzwon Pojednania.

W poświęceniu wzięli udział zaproszeni krzyżaccy kapłani z Opawy i Bruntala.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY W KRZYŻOWICACH / © FOT. M. KITKA

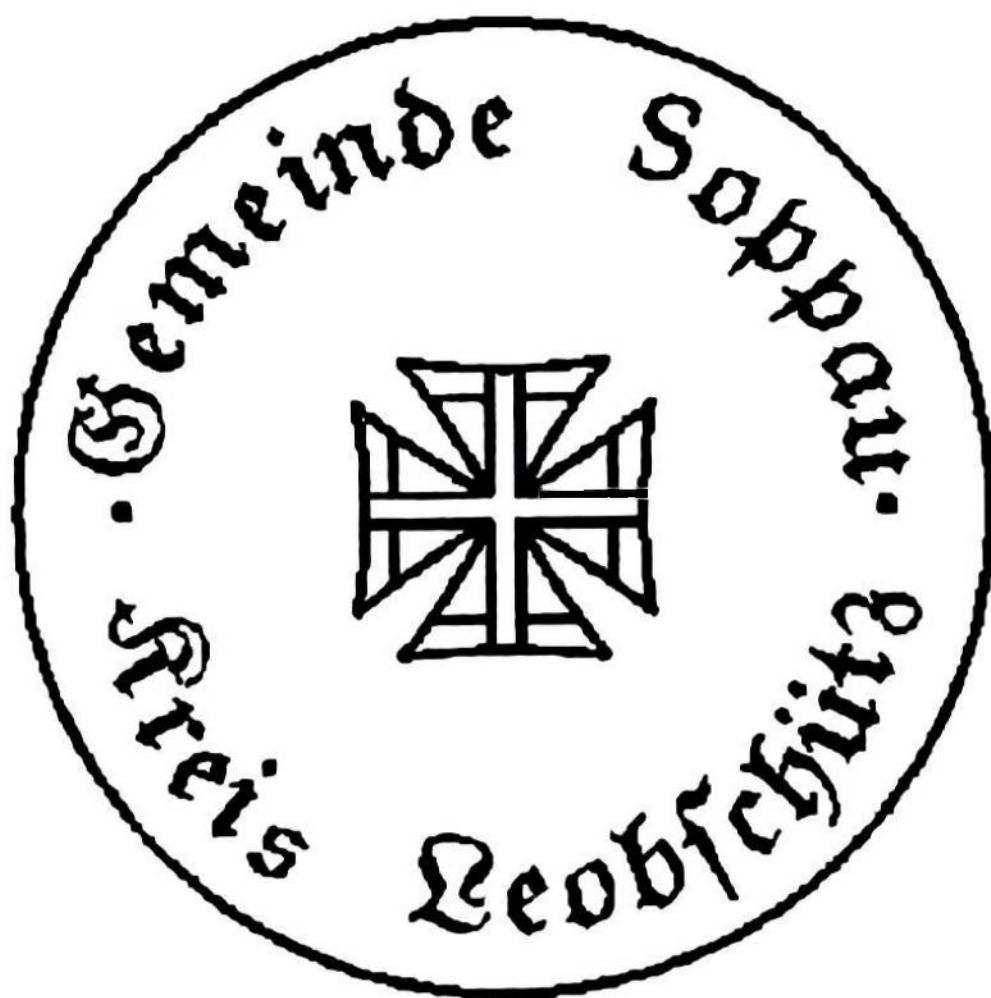
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY W KRZYŻOWICACH / © FOT. M. KITKA

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY W KRZYŻOWICACH / © FOT. M. KITKA

WIEŚ ZOPOWY

Wieś położona nad rzeką Troją. W swojej historii wieś zmieniała swoją nazwę. Pierwotna nazwa brzmiała Sopow, w 1377 r. nosiła nazwę Soppo, w 1434 r. – Soffo, w 1461 r. – Soppow, w 1462 r. Zoppow, a do 1945 – Soppau. W 1682. Julia Maria Konstancja von Wengersky sprzedała wieś Zopowy zakonowi krzyżackiemu za 17 tys. reńskich guldenów. Pieczęć gminna miała w środku krzyż krzyżacki. W 1725 r. do znajdującego się tu folwarku, poza polami i ogrodami, należał browar, stawy rybne, młyn wodny i trzy wiatraki.

PIECZĘĆ Z ZOPOWYCH / RYS. ZE ZBIORÓW P. KOPCZYKA

Dwór majątkowy Krzyżacy wznieśli około 1760 r. Był to jednopiętrowy budynek z potężnym mansardowym dachem, a na trójkątnym naczółku na elewacji frontowej były przytwierdzone trzy herby.

Wewnątrz budynku nad hallem i klatką schodową zbudowali sklepienie krzyżowe. Dwór został odnowiony w 1853 r. Wisiał tam duży portret olejny wielkiego mistrza Maksymiliana von Oesterreich-Este. W 1945 r. dwór został spalony. Następnie został odbudowany z zatraceniem cech stylowych. Nie odbudowano mansardowego dachu, zastępując go dachem czterospadowym. Obecnie w mieści się tam Dom Samotnej Matki.

Kościół pw. Św. Archanioła Michała należy do parafii Zubrzyce. Nie wiadomo, w którym roku zbudowano miejscowy kościół. Był mały nie miał wieży. W 1613 r. pan majątku Fryderyk Tschammer dobudował i sklepił prezbiterium, podczas gdy sufit starego kościoła pozostał płaski. W 1762 r. kościół był w złym stanie technicznym. W 1784 r. sklepiono nawę kościoła, który miał dwa ołtarze, chrzcielnicę oraz dwa dzwony i zbudowano wieżę. W 1804 r. za sprawą zakonu krzyżackiego Zopowy stały się parafią. W 1810 r. podczas procesji wokół kościoła, w czasie dzwonienia oderwało się serce dzwonu i zabiło naczelnika urzędu. W 1863 r. w kościele znajdował się ołtarz główny, poświęcony patronowi oraz jeden ołtarz boczny pw. Pomocy Marii. Spośród trzech małych dzwonów najcięższy został odlany w 1613 r. Księgi metrykalne zostały założone w 1715 r. Po zniszczeniach wojennych kościół odbudowano w latach 1957-1960.

ZOPOWY. DOM SAMOTNEJ MATKI MARKOT. TEREN DAWNEGO MAJĄTKU KRZYŻACKIEGO / © FOT. M. KITKA

ZOPOWY. DOM SAMOTNEJ MATKI MARKOT. TEREN DAWNEGO MAJĄTKU KRZYŻACKIEGO / © FOT. M. KITKA

ZOPOWY. DOM SAMOTNEJ MATKI MARKOT. TEREN DAWNEGO MAJĄTKU KRZYŻACKIEGO / © FOT. M. KITKA

ZOPOWY. DOM SAMOTNEJ MATKI MARKOT. TEREN DAWNEGO MAJĄTKU KRZYŻACKIEGO / © FOT. M. KITKA

ZOPOWY. DOM SAMOTNEJ MATKI MARKOT. TEREN DAWNEGO MAJĄTKU KRZYŻACKIEGO / © FOT. M. KITKA

ZOPOWY. DOM SAMOTNEJ MATKI MARKOT. TEREN DAWNEGO MAJĄTKU KRZYŻACKIEGO / © FOT. M. KITKA

ZOPOWY. KOŚCIÓŁ PARAFIALNY / © FOT. M. KITKA

ZOPOWY. KOŚCIÓŁ PARAFIALNY / © FOT. M. KITKA

JEZUS FRASOBLIWY - RZEŻBA ZNAJDUJĄCA SIĘ PRZED KOŚCIOŁEM W ZOPOWYCH / © FOT. M. KITKA

KRZYŻ MISYJNY W ZOPOWYCH / © FOT. M. KITKA

NA PODSTAWIE MATERIAŁÓW: DR KATARZYNY MALER, DR MIECZYŚŁAWA ŻELIGINA, DR MICHAŁA SMOLORZA I JANA MRUKA
TEKST OPRACOWAŁ PIOTR KOPCZYK

REKONESANSU SZŁAKU KRZYŻACKIEGO DOKONALI 29.09.2021 R.
CZŁONKOWIE STOWARZYSZENIA MIŁOŚNIKÓW MUZEUM I ZIEMI GŁĘBCZYCKIEJ:

PIOTR KOPCZYK – PREZES SMMIZG,
ANDRZEJ KURCOŃ – CZŁONEK ZARZĄDU SMMIZG,
MATEUSZ KITKA – ZDJĘCIA, PORTAL WWW.TWOJEGŁĘBCZYCE.PL